

Innspill til forskningsmeldingen
Kunnskapsdepartementet 8. desember 2008
LO-sekretær Tor-Arne Solbakken

For LO er dette en viktig konferanse, og vi er selvsagt glad for å kunne legge fram noen synspunkter her.

Regjeringen holder fast ved målet om at Norge skal ligge i teten internasjonalt når det gjelder ny teknologi, kunnskap og kompetanse. Det gjentas også i fredagens innovasjonsmelding. Da må Norge ha forskningsmiljøer som makter å følge den internasjonale forskningsfronten på de fleste fagområder. Innenfor noen felt, der vi har spesielle næringsmessige fortrinn, skal norsk forskning være ledende - og bidra til å drive den globale kunnskapsutviklingen fremover, ikke minst gjennom ordningen med Sentre for Fremragende Forskning (SFF).

LO har forventinger til meldingen. Det at innovasjonsmeldingen sier mye om betydningen av forskning øker bare disse forventningene. LO vil være med å utvikle en samlet forskningspolitikk, som bidrar både til økt kvalitet og til bedre utnytting av ressursene.

Norge ligger nær verdenstoppen i produksjon pr innbygger, og enda høyere i produksjon pr arbeidstime. Det er bred enighet om at den høye produktiviteten henger sammen med høy kvalitet på arbeidskraften, høyt utdannings- og kompetansenivå og en stor FoU-innsats. På lengre sikt vil økte investeringer i forskning og kunnskapsutvikling være viktig for å opprettholde og utvikle et konkurransedyktig næringsliv. Og det er ikke bare F'en som er viktig, vi må også understøtte næringslivets Utviklingsarbeid.

Velferdsstaten og den nordiske modellen utfordres stadig sterkere av forslag om markedsretting og privatisering. Disse utviklingstrekkene må møtes med kunnskapsbaserte motforslag. Det er derfor positivt at Forskningsrådet går inn for å styrke forskning på samfunnsutviklingens kulturelle forutsetninger, og at de framhever viktigheten av at arbeidslivsforskningen opprettholdes og videreutvikles. I denne sammenheng er det imidlertid sterkt kritikkverdig at det gis signaler om at arbeidslivets parter kun vil bli invitert til å delta i noen rådgivende utvalg for "Arbeidsliv, velferd og migrasjon". Den naturlige plassen hadde selvsagt vært i programstyret. Det er de som har skoene på som best vet hvor den trykker, og LO er bekymret for at en tendens til svekking av forbindelseslinjene til det samfunn som forskningen skal betjene. Dette er selvsagt svært viktig innefor samfunnsforskningen. Det kan ikke utelukkende være fagfellevurderinger som avgjør om en forskning er verd å satse på.

Forskning på forvaltningsutvikling, velferdsstatens funksjon og behov, og arbeidslivets utfordringer vil være viktige byggesteiner for et velorganisert og inkluderende framtidssamfunn. LO forventer at også dette perspektivet utdypes i meldingen.

Forskning koster store penger, og i Norge er det tverrpolitisk enighet - inkludert LO – om at vi ikke har råd til å la være. Høye mål er viktig. Vi er avhengige av stadig mer avansert kunnskap for å utvikle samfunnet slik vi ønsker, og for å mestre innovasjonsutfordringene i næringslivet.

Det viser seg at det er umulig å nå målsettingen fra 2004 om at Norge skal forske for 3 prosent av BNP innen 2010. LO vil selvsagt være med å diskutere om det er mulig å finne måltall som det er mer konstruktive å forholde seg til, og som passer bedre til norsk økonomi.

Det viktigste for oss er at Norge får en kraftig opptrapping av forskningsinnsatsen, og at vi har ambisiøse mål å strekke oss etter, og som gjør at vi fortsatt kan sammenlikne oss med utlandet.

Næringslivet sliter enda mer enn staten med å nå sin andel av forskningsmålet. Mye av verdiskapingen i våre bedrifter er ressursbasert, og det er en utfordring å gjøre den mer kunnskapsintensiv. Sammen med den spesielle norske næringsstrukturen, gjør dette det nødvendig å vurdere nøye om ikke det offentlige bør øke sin ambisjon - utover dagens andel på en tredel av forskningsinnsatsen. Vi i LO mener det er nødvendig.

Et viktig tiltak for styrking av næringslivets FoU-innsats er å øke samarbeidet mellom bedrifter og høyere utdanningsinstitusjoner. Her må det tenkes nytt, mindre hierarkisk og mer på tvers. Etter vår mening et viktig tema også for forskningsmeldinga.

Det må bli lettere for norske forskningsmiljøer å delta i EUs programmer. Norge betaler 1,3 milliarder pr år til disse programmene, så det viktig å få noe igjen. Mange bedrifter og forskningsinstitutter vegrer seg for å delta, både på grunn av omfattende byråkrati og på grunn av egenandelskrav.

Gjennom store og banebrytende prosjekter på områder der Norge har naturgitte og industrielle fortrinn, har vi størst sjanse til å få til noe som

monner, både resultatmessig og i forhold til den økonomiske innsatsfaktoren. I slike storsatsinger må både staten og arbeidslivets parter delta. CO₂-rensing og Gassmaks er eksempler på slike satsinger.

SkatteFUNN har vist seg som et viktig virkemiddel for å øke næringslivets FoU-andel, og LO er derfor tilfreds med at dette virkemidlet videreføres, men ordningen må også forbedres. Her må denne meldingen gå lenger enn innovasjonsmeldingen.

Universitetene og instituttene må ha en tidsriktig infrastruktur i form av både vitenskapelig utstyr og tilgang til databaser. God forskning krever både gode forskere og godt utstyr, og tida var nå overmoden i forhold til å få til noe skikkelig på utstysfronten, slik det er påbegynt i budsjettet – mer av det! Et konkurransedyktig næringsliv i framtida er helt avhengig av dagens frie og uavhengige grunnforskning ved universitetene. I dag begrenser utstyrssituasjonen utnyttelsen av forskernes kompetanse.

Uansett økning av forskningsmidlene – vi må også evne og prioritere. Det kan ikke forskes på alt – overalt. Norge trenger gode høgskoler – og vi trenger gode, forskningssterke universiteter og institutter. Vi trenger ikke halvdårlige mellomløsninger, uansett hva institusjonene kaller seg. Den nye meldingen må tørre å ta et oppgjør med "litt til alle" politikken.

Det er viktig at Forskningsrådet, i sin nye strategi, framhever sitt ansvar for å understøtte utviklingen av en konkurransedyktig, kunnskapsbasert verdiskaping i norsk næringsliv. Etter vårt syn bør satsingen på næringsrettet brukerstyrt forskning og utvikling dobles, og innrettes mot de prioriterte områdene i innovasjons- og næringspolitikken med vekt på energi og miljøteknologi. Det er særlig viktig at Forskningsrådet bidrar

aktivt til å utvikle en framtidsrettet innovasjonspolitik og styrke tiltakene for kommersialisering. Innovasjonsmeldingen trekker fram teknologoverføringskontorer (TTOer) og FORNY som positive virkemidler – og det er LO enig i.

LO er fornøyd med at det nå kommer på plass et nytt system for statlig basisfinansiering av forskningsinstitutter – inkludert økt basisfinansiering. Men denne er fortsatt for lav – ikke minst i forhold til konkurrenter i EU.

Stadig flere sektorer og forbund i LO framhever forskning som svaret på sine utfordringer. Forskningstunge områder som energi og medisin, krever stadig økende innsats. Og på områder som i dag har liten forskning, som reiseliv, service, byggfag og kultur, kommer det krav om nye initiativer. Innovasjonsmeldingens svar er ikke nok.

Det er flott at 15 prosent av de nye stillingene ved universitetene øremerkes kvinner. Det kreves flere radikale likestillingsgrep for at kvinner skal få sin rettmessige plass i toppen av universitetspyramiden.

Lykke til med meldingsarbeidet – LO regner med å få flere anledninger til å bidra.